

Onore de Balzak ~ Čiča Gorio

O piscu:

Balzak je rođen 1799.godine u Turu, Francuska. Kao ličnost i kao pisac formira se u prvoj polovini 19. vijeka, koju obilježavaju snažan uspon buržoazije i njene filozofije života i sila novca kao osnovna pokretačka snaga svega djelovanja i stila življenja. Kada je završio studij prava, trebalo je, po želji roditelja, da bude bilježnik jer je taj poziv obezbjeđivao društveni ugled i udoban život. Balzaku se taj poziv nije dopao, čak mu je bio odvratn. Htio je, o tome je maštao kao dječak, da bude pisac. Naslućivao je svoj stvaralački genije i uporno odbijao da se bavi bilo čim osim pisanja. Njegov prvi pokušaj je tragedija Kromvel, ali je to bilo vrlo slabo djelo. Okrenuo se romanu, napisao za nekoliko godina nekoliko romana, ali je vidio da su vrlo slabi i nije ih potpisivao svojim imenom.

Poslije prvih književnih neuspjeha, opredjeljuje se za izdavaštvo, potom kupuje štampariju uz finansijsku pomoć roditelja. U ovom poslu propada i doživljava materijalnu katastrofu koja će ga pratiti do kraja života; stalno je bio u dugovima i stalno se borio sa nemaštinom. Opet se vraća književnosti rešen da piše roman o građanskom ratu između monarhista i republikanaca u Bretanji. Odlazi na mjesto događaja, mjesec i po dana prikuplja građu i vraća se u Pariz, piše roman Posljednji šuan i, svjestan njegove vrijednosti, potpisuje ga svojim imenom. Od tada pa za sljedećih dvadesetak godina Balzak će napisati stotinu kniga pišući iz dana u dan, bez predaha, po sedamnaest sati dnevno. Balzak je primjer ogromne stvaralačke snage, posvećenosti književnosti i sagorijevanja u neprekidnom stvaralačkom zanosu. Ogromna radna energija je slabila, zdravlje se sve više pogoršavalo i posljednjih nekoliko godina, umoran i ophrvan bolešću, ništa nije napisao. Umro je 1850. godine, na vrhuncu slave.

Balzak je došao na genijalnu ideju da sve svoje romane objedini u jednu cjelinu koju je nazvao Ljudska komedija. Svaki roman je posebna cjelina ali sve ih objedinjuje vrijeme, podneblje, mentalitet, ličnosti. Neke njegove ličnosti javljaju se u različitim djelima, različitim vremenima i drugačijim ambijentima. U Ljudskoj komediji Balzak prikazuje plemstvo, ministre, političare, bankare, sudije, advokate, oficire, sveštenike, trgovce, novinare, studente, fabrikante, seljake, zanatlije, prosjake, robijaše, prostitutke. Njegova Ljudska komedija je tako postala i ostala istorija naravi francuskog društva prve polovine

19.vijeka. On je postao najbolji i najpoznatiji historičar. U najznačajnija i najpoznatija djela ubrajaju se: Čiča Gorio, Šagrinska koža, Evgenija Grande, Rođaka Beta, Rođak Pons, Izgubljene iluzije, Traženje apsolutnog, Seljaci, Pukovnik Šaber.

Kompozicija:

Priča romana Čiča Gorio razvija se na dva plana: individualnom i opštem. Na individualnom planu predložene su dve ključne priče: o mladom studentu Eženu de Rastinjaku i ostarelom fabrikantu rezanaca čila Goriu. Oko ove dve sudbine razvija se niz individualnih istorija: stanara pansiona gospođe Voker (stara gospođica Mišono, gospodin Poare, mlada devojka Viktorina Tajfer, gospođa Kutir, odbjegli robijaš Votren), vikontese de Bozean, grofica Anastazije de Resto, baronice Delfine de Nisenžan. To su samo istaknutiji pojedinci koji imaju značajnije mesto u romanestkoj priči, ali pored njih, kroz ovaj roman defiluje nekoliko desetina epizodnih likova. Na opštem planu data je slika pariskog društva od najnižih najviših slojeva. U pansionu gospođe Voker je sirotinja različitog životnog doba i porekla, a u predgrađu Sen Žermen je visoko društvo odeveno u svilu i okićeno zlatom i dijamantima. Pariz je veliko iskušenje, nada i čežnja mladih ljudi, željenih da dopru do senžermenskog društva. Pariz je i slika moralnog blata, bezdušnosti i egoizma.

Čiča Gorio:

Čiča Gorio je stekao bogatstvo za vrijeme revolucije prodajući brašno deset puta skuplje no što ga je kupovao. Kada je ostao udovac, svu svoju ljubav je posvetio dvema kćerima: kupovao im haljine, nakit, kočije; obezbedio im velik miraz i obe su se udale u aristokratske porodice. Starija kćer Anastazija postala je grofica de Resto, mlađa Delfina je postala baronica de Nisenžan. Kada su ušle u visoko društvo, njihove potrebe su postale veće - želele su da se istaknu na balovima i svečanim večerama. Novac su dobijale od oca koje je, zaslepljen očinskom ljubavlju, zadovoljavao njihove prohteve i hirove, rukovođen stavom: "Očevi uvek treba da daju pa da budu srećni. Uvek davati to znači biti otac". Dok je ima pare, pazole su ga i kao parajliju svakome pokazivale. A kad je nestalo novca, nemilosrdno su ga oterale. U pansionu Voker je našao sklonište, prezren i siromašan. Stalno menja spratove i iznajmljuje jeftinije sobe. Odrekao se duvana, otpustio berberina, prestao je da se puderiše, nije više nosio skupa odela, bivao je sve mršaviji. Čiča Gorio " koji je imao šezdeset

i dve godine i izgledao kao da nema ni četrdeset (...), koji je imao nečeg mladalačkog u osmehu, sada je ličio na izlapelog, nemoćnog i bledog starca od sedamdeset godina". Kada je ponestalo novca, prodao je nakit, zlatne tabakere, cvjećnjake, posuđe od srebra, uvek je kćerima davao sa suzama radosnicama u očima, srećan što su one zadovoljne i srećne. Kada bi u pansionu neko spomenuo ime neke od njegovih kćeri, osluškivao bi da čuje kako su izgledale, jesu li bile srećne, jesu li se lepo provele. Da je njegova ljubav slepa, pokazuje slučaj kada je zakupio stan da bi njegova kćer Dafina imala gdje da se sastaje sa Rastinjakom. Tek na smrti, kad danima nije bilo njegovih kćeri jer nije bilo ni novca, prvi put će izraziti razočarenje i bunt :

"Ne, one neće doći! Znam ja to ima već deset godina. Ja sam to pomišljao ponekad, ali nisam smio da verujem."

Umro je čiča Gorio sam i napušten od kćeri, kao ubogi siromah. Ispratili su ga samo Rastinjak i Kristof, pokućar gospođe Voker. Kćeri za koje je sve žrtvao nisu došle na sahranu - poslale su prazne kočije i kočijaše.

Društvo:

Na samom početku romaneskne priče, posle predočavanja stanara pansiona gospođe Voker, narativni subjekt posebno prati dva glavna aktera priče. Rastinjak i Gorio su samo dva suseda, ali sticaj okolnosti približava mladića i starca pa se u toku romaneskne priče njihove sudbine prepliću. Balyak je dobro odredio mesta ovim junacima u strukturi romana: to su dva različita ljudska tipa i dva sveta, ali se i jedan i drugi uzajamno dopunjavaju. Bez čiča gorio Rastinjak bi dobio sasvim druge obrise; bez Rastinjaka tragična sudbina starog Gorio, ne bi dobila tako snažne akcente. Dok je jedan na kraju svoga puta, drugi ga tek krči; dok je Čiča Gorio uništila bezdušnost i nezahvalnost dveju kćerki, Rastinjak je na putu da uništi majku i sestre; dok je jedan poražen od života, drugi se bori za pobedu; dok je jedan potpuno skrhan, drugi je zadojen snagom za obračun sa društvom.

Čiča Gorio je široka freska francuskog društva: tu ima ličnosti različitog socijalnog porekla i statusa, različitih ideja i ideala, različitih moralnih stavova i različitih sudbina: "Ovakav skup ljudi - piše Balzak - sadrži uglavnom bitne elemente celog jednog društva". Za junake ove priče Balzak uzima dva različita ljudska tipa. Jedno je mladi student prava, koji je došao u Pariz da završi studije i svojim trudom

obezbedi sebi mesto u društvu. Drugi je ostarjeli negdašnji fabrikant, "jedno nesrećno i odgurnuto stvorenje, jedan mučenik sa kojim su svi terali šegu"

Prvi je došao u Pariz u punoj snazi svoje mladosti, ispunjen verom u život, željan uspeha po svaku cenu. Drugi je na zalasku života, na izmaku snage, napušten od svojih kćerki, opljačkan od sopstvene dece, žrtva bezgranične roditeljske ljubavi.

Ljudski svet romana čine ličnosti različite po poreklu, društvenom statusu, mentalitetu i karakteru. One se mogu svrstati u dve grupe: onu koja živi u ulici Sen Ženevjev gdje se nalazi pansion gospođe Voker, i onaj iz predgrađa Sen Žermen, gdje su kuće i dvorci ariskokratskih porodica. Na jednoj strani je siromaštvo, na drugoj materijalno izobilje. Na jednoj strani su vidljivi prosjaci iskrenosti, poštenja, prijateljstva i uvažavanja, na drugoj strani je bespomućna borba za društveni prestiž, niske intrige, podmetanja, zavidljivost, nemoral. Balzak sa simpatijama prikazuje senženevjevske žitelje, ima sažaljenja za njihove patnje i stradanja, ima razumjevanja za njihove sitne zlobe i surevnjivosti, ali ih ne idealizuje. Za senženevjevske žitelje nema ni razumjevanja ni simpatija - na svakom koraku je lopovluk, preljuba, bezdušnost, zloba. Čića Gorio nije idealan lik - bogatstvo je stekao na nepošten način, koristeći nevolje siromašnih i gladnih. Ali on je stradalnik i nesrećnik, žrtva svojih nezajažljivih kćeri i svoje prevelike ljubavi prema njima. Ni Rastinjak nije idealizovan: dolazi u Pariz čist i neiskvaren, dugo zadržava moralnu čistotu svoje ličnosti, ali postepeno popušta, prilagođava se sredini i poprima njene manire: i on iskorišćava svoje najmilije da bi obezbedio ulazak u visoko društvo: i on, na kraju romanesksne priče, odlazi da se uključi u metež i blato senžermeskog društva.